

Rezultatais grindžiamų išmokų už biologinę įvairovę rekomendacijų vadovo

SANTRAUKA:

Rezultatais grindžiamų agrarinės
aplinkosaugos išmokų sistemų projektavimas
ir įgyvendinimas 2014-2020 metų laikotarpiu

Vadovauja:

Remia:

Jaroslav Pražan
Natacha Yellachich
Tim Hudson

Finansuoja:

Atsakomybės už išreikštą nuomonę atsisakymas: Ataskaitoje pateikti autorių teiginiai yra tik jų nuomonė ir nebūtinai atspindi kitų šalių nuomonę.

Cituojant būtina pateikti šią nuorodą į ataskaitą: Keenleyside C, Radley G, Tucker G, Underwood E, Hart K, Allen B ir Menadue H (2014). Rezultatais grindžiamų išmokų už biologinę įvairovę rekomendacijų vadovo santrauka. Rezultatais grindžiamų agrarinės aplinkosaugos išmokų sistemų projektavimas ir įgyvendinimas 2014-2020 metais (Summary of Results-based Payments for Biodiversity Guidance Handbook: designing and implementing results-based agri-environment schemes 2014-20). Parengta Europos Komisijos Aplinkos generaliniam direktoratui, sutarties nr. ENV.B.2/ETU/2013/0046, Europos aplinkosaugos politikos institutas, Londonas.

Autorius ryšiams: Clunie Keenleyside (ckeenleyside@ieep.eu)

Padėka: dėkojame šiems asmenims už jų patarimus, mintis ir praktinę pagalbą rengiant projektavimo vadovą: Peter Carey, Stephen Chaplin, Irina Herzon, Tim Hudson, Rainer Oppermann, Xavier Poux, Jaroslav Pražan, Wolfgang Suske ir Francesco Vanni.

Europos aplinkosaugos politikos institutas (IEEP) yra nepriklausomas, pelno nesiekiantis institutas. IEEP vykdo užsakymus iš išorės rėmėjų įvairiose politikos srityse, taip pat nuosavas tyrimų programas. Daugiau apie IEEP sužinosite apsilankę mūsų interneto svetainėje www.ieep.eu arba kreipdamiesi į bet kurį iš mūsų darbuotojų.

Biuras Londone

11 Belgrave Road
IEEP Offices, Floor 3
London, SW1V 1RB
Tel.: +44 (0) 20 7799 2244
Faksas: +44 (0) 20 7799 2600

Biuras Briuselyje

Quai au Foin, 55
Hooikaai 55
B- 1000 Brussels
Tel.: +32 (0) 2738 7482
Faksas: +32 (0) 2732 4004

Viršelio nuotrauka: *Vingiorškštinis marguolis (Zygaena filipendulae)* ant žvaigždūnės
Prancūzijos žydinčių pievų programa, Tim Hudson ©

1 Rekomendacijų vadovo įvadas

Šis rekomendacijų vadovas ir pridedama papildoma medžiaga yra medžiagų paketo, skirto rezultatais grindžiamų agrarinės aplinkosaugos išmokų sistemoms visoje ES projektuoti, dalis. Šiame dokumente pateikiama pagrindinių projektavimo vadovo elementų santrauka.

Kas yra rezultatais grindžiamos išmokos už biologinę įvairovę?

Tarp skirtingų agrarinės aplinkosaugos išmokų sistemų, taikomų dirbamajai žemei, egzistuoja aiški takoskyra:

- išmokos mokamos pagal pasiektą *apibrėžtą aplinkosauginį rezultatą*, o ūkininkui ar žemės valdytojui suteikiama galimybė rinktis tinkamiausią valdymo būdą atitinkamam rezultatui pasiekti; tokios sistemos vadinamos **rezultatais grindžiamų išmokų sistemomis**;
- Išmokos mokamos pagal ūkininkui ar žemės valdytojui privalomus įvykdyti *apibrėžtus žemės ūkio valdymo reikalavimus*; tokios sistemos vadinamos **valdymu grindžiamų išmokų sistemomis**.

Europoje įgyvendinama daugybė skirtingų tipų rezultatais grindžiamų išmokų sistemų, taikomų dirbamajai žemei. Daugumą šių sistemų finansuoja Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai (EŽŪFKP) ar kiti viešieji fondai.

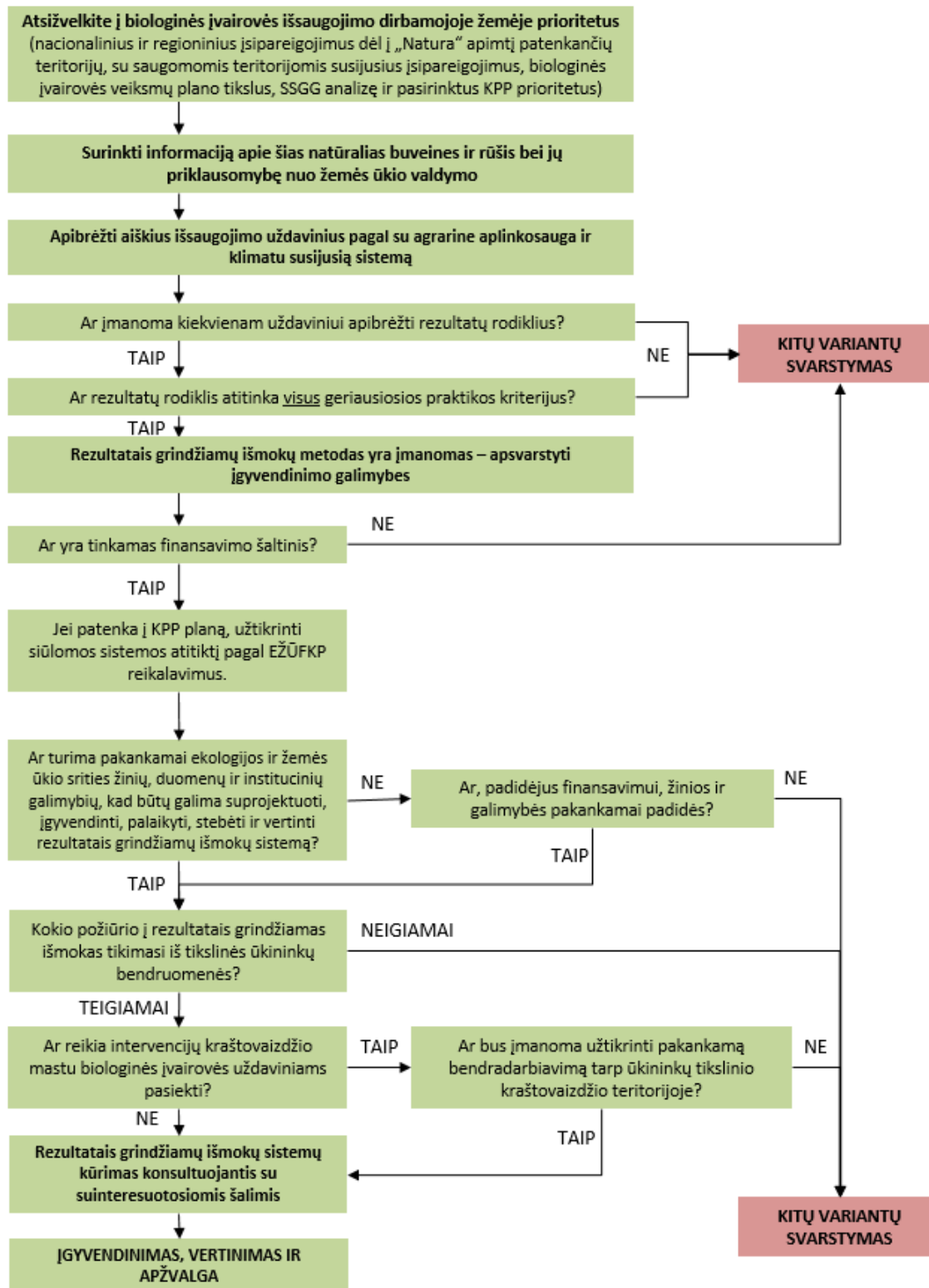
Kam skirtas šis vadovas?

Šis rekomendacijų vadovas bus naudingas visiems suinteresuotiems dirbamosios žemės biologinę įvairovę skatinančios, rezultatais grindžiamos išmokų sistemos projektavimu ir įgyvendinimu, ypač viešojo sektoriaus institucijoms, įgyvendinančioms kaimo plėtros programas (KPP).

Rekomendacijų vadove pateikiama:

- gerosios praktikos pavyzdžių;
- išsamių nuorodų į bendrosios žemės ūkio politikos (BŽŪP) teisės aktus ir rekomendacinius dokumentus;
- svarbių patarimų; ir
- nuorodų į išsamesnę informaciją apie rezultatais grindžiamų išmokų sistemas [Europos Komisijos interneto svetainėje](#).

Sprendimai, būtini siekiant rezultatais grindžiamų išmokų už biologinę įvairovę sistemai įsteigti

2 Variantų apžvalga: kodėl verta svarstyti rezultatais grindžiamas sistemas?

Lyginant su analogiškais tikslais sukurtomis valdymu grindžiamomis sistemomis, gerai suprojektuota rezultatais grindžiama sistema gali suteikti keletą privalumų tiek ūkininkui, tiek vadovaujančiajai institucijai. Keletas tokių privalumų pavyzdžių:

- daug aiškesnė sąsaja tarp išmokų ir pasiekimų biologinės įvairovės srityje;
- su ūkininkais sudaromose sutartyse nurodomi reikiami rezultatai, o ne išsami ūkio veikla, kurią privaloma įgyvendinti;
- biologinės įvairovės formavimas kaip neatsiejama ūkininkavimo sistemos dalis;
- ūkininkai gali pasitelkti savo ūkininkavimo įgūdžius, priimti profesionalius sprendimus ir vadovautis žiniomis apie vietos ypatybes, o ne vien laikytis nurodymų;
- ūkininkai prisiima atsakomybę už rezultatus biologinės įvairovės srityje, todėl ūkininkų vaidmuo palaikant biologinę įvairovę gali būti geriau pripažįstamas viešojoje erdvėje;
- rezultatais grindžiamos išmokų sistemos suteikia galimybę lengviau įvykdyti sugriežtintus ES reikalavimus dėl išmokų pagal agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonės 2014–2020 metais tikrinimo; ir
- tokias sistemas lengviau orientuoti, nes ūkininkai renkasi tik žemę, kurioje įmanoma pasiekti biologinės įvairovės rezultatų.

Rezultatais grindžiamų išmokų sistema netaikytina šiais atvejais:

- nėra galimybės parengti patikimus biologinės įvairovės rezultatų rodiklius ir jų matavimo ūkiuose metodus;
- vadovaujančioji institucija neturi galimybių gauti rezultatais grindžiamai sistemai reikiamos aplinkosauginės informacijos ar neturi reikiamos kompetencijos; arba
- ūkininkų bendruomenė nėra linkusi pritarti rezultatais grindžiamų išmokų metodui.

3 Biologinės įvairovės uždaviniai

Siekiant taikyti rezultatais grindžiamas išmokas, būtina aiškiai apibrėžti biologinės įvairovės uždavinį, nes ūkininkui mokama už tiesiogiai su uždaviniu susijusius rezultatus.

Reikiama informacija

Siekiant taikyti rezultatais grindžiamas išmokų sistemas biologinės įvairovės srityje, reikia patikimų ir išsamių duomenų apie natūralią buveinę ir rūšis bei patyrusių specialistų, kurie galėtų kompetentingai aiškinti šiuos duomenis.

Tai būtina, kad būtų galima suprasti:

- ankstesnių ir esamų žemės ūkio praktikų poveikį biologinės įvairovės vertei;
- ar žemės ūkio veiklos intensyvinimas ar nutraukimas kelia grėsmę aukštos konservacinės vertės dirbamajai žemei;
- kurioms natūralioms buveinėms ir rūšims kyla didžiausia rizika, ir kokia ūkininkavimo sistemos ekonomika būtų joms palanki; ir
- išorės veiksnius, galinčius turėti įtakos rezultatams (pavyzdžiui, negrįžę migruojantys paukščiai).

Aiškių biologinės įvairovės uždavinių apibrėžimas

Rezultatais grindžiamų išmokų sistemų biologinės įvairovės uždaviniai gali būti orientuoti į aukštos konservacinės vertės natūralią buveinę, kraštovaizdį ar rūšis, ypač tas, kurioms kyla didžiausia rizika. Pirmiausia bus orientuojamasi į reikalavimus dėl „Natura 2000“ natūralių buveinių ir rūšių, priklausančių nuo dirbamosios žemės tiek į „Natura 2000“ apimtį patenkančiuose objektuose, tiek platesniu mastu. Tokios pagrindinės žemės ūkio natūralios buveinės ir rūšys yra aprašomos Europos Komisijos [Rekomendacijose dėl ūkininkavimo pagal „Natura 2000“](#).

Tais atvejais, kai žemės ūkio teritorijose esančioms pagrindinėms natūralioms buveinėms ir kraštovaizdžiams kyla rizika ir būtina *palaikyti esamas ūkininkavimo praktikas*, svarbu, kad būtų aiškiai nustatyta tokių praktikų nauda aplinkai ir rizika jų nutraukimo atveju, jei nebūtų teikiama agrarinės aplinkosaugos parama.

Tikėtina, kad rezultatais grindžiamų išmokų sistemos netiks, jei pageidaujamam rezultatui pasiekti prireiks daugybės metų, nes nedaug ūkininkų sutiktų laukti išmokų tokį ilgą laiko tarpą.

4 Rezultatų rodiklių parinkimas ir matavimas

Norint taikyti rezultatais grindžiamas išmokas, būtina patikimai apibrėžti ir išmatuoti sėkmę ūkio ar kraštovaizdžio lygmeniu. Net labai konkrečiai apibrėžti biologinės įvairovės išsaugojimo uždaviniai paprastai yra per sudėtingi šiam tikslui, todėl vietoje jų naudojami rezultatų rodikliai.

Kuo svarbūs rezultatų rodikliai?

Išmoka ūkininkui grindžiama rezultatų rodikliais, kurie, savo ruožtu, atspindi biologinės įvairovės uždavinių įgyvendinimą.

Efektyvių rodiklių parinkimas

Rezultatais grindžiamų išmokų sistemų sėkmė priklauso nuo gerai parinktų rodiklių, atitinkančių šiuos požymius:

- apibūdina tikslinę natūralią buveinę ar rūšis;
- būdingi konkrečios vietovės tikslinėms dirbamosios žemės natūralioms buveinėms;
- aiškūs ūkininkams ir mokėjimo agentūros atstovams;
- matuojami pagal paprastą metodiką;
- jautrūs su žemės ūkio valdymu susijusiems pokyčiams, bet stabilūs visais kitais atvejais ilguoju laikotarpiu;
- mažai tikėtina, kad juos paveiks išorės veiksniai, kurių negali suvaldyti žemės valdytojas; ir
- sunkiau pasiekiami kitais, ne žemės ūkio valdymo, būdais.

Daugumai Europoje taikomų išmokų sistemų naudojami tokie rodikliai kaip augalų ar gyvūnų rūšis, bet tik keletui naudojami kiti natūralios buveinės požymiai.

Ūkio rodiklių matavimas

Labai svarbu, kad rodiklių matavimo metodai būtų paprasti, patikimi ir nedviprasmiai, kad sudarytų tvirtą mokėjimo agentūros vykdomos išmokų sistemos finansinės kontrolės pagrindą ir sustiprintų ūkininkų pasitikėjimą sistema.

Skatinant ūkininkus savarankiškai matuoti rezultatų rodiklius, jiems yra lengviau priimti kasdienius sprendimus, kurie turės įtakos biologinės įvairovės rezultatams.

Rekomendacijų vadovo papildomoje medžiagoje [Europoje naudojami rezultatų rodikliai](#) pateikiama daugiau išsamios informacijos apie jau taikomus biologinės įvairovės uždavinius ir rodiklius.

5 Ar rezultatais grindžiamą metodą įmanoma įgyvendinti?

Jei rezultatais grindžiamą metodą iš esmės verta svarstyti, toliau būtina nuspręsti, ar jį įmanoma pritaikyti praktikoje.

Finansavimo šaltiniai

EŽŪFKP iki šiol yra didžiausias žemės valdymo pagal aplinkosaugos principus finansavimo šaltinis, tad 2014–2020 metų laikotarpiu KPP gali skirti paramą pagal agrarinės aplinkosaugos ir klimato sistemas, orientuotas į aplinkosaugai vertingą dirbamąją žemę, įskaitant žemę, kuri nėra apibrėžiama kaip žemės ūkio paskirties plotas tiesioginių išmokų pagal BŽŪP tikslais.

Jei natūraliai buveinei atkurti reikia itin didelių pastangų, valdymu grindžiamos išmokos pagal agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonę ir EŽŪFKP negamybinių investicinių priemonės, šiuo atveju, gali būti tinkamesnės nei rezultatais grindžiamos išmokos.

Kompetentingų ekspertų paieška

Tinkamus įgūdžius turinčių ekspertų komanda – tai pagrindinis rezultatais grindžiamų išmokų sistemos projektavimo ir įgyvendinimo sėkmės elementas. Jis suteikia galimybę pasitelkti jau turimas žinias ir patirtį, esančias už vadovaujančiosios institucijos ribų, ypač su aplinkosauga, sociologiniais klausimais ir komunikacija susijusius įgūdžius.

Nemažai vadovaujančiųjų institucijų pasitelkė išorės ekspertus tam tikroms išmokų sistemos projektavimo ir mokymų funkcijoms vykdyti bei rezultatų rodikliams ūkiuose tikrinti.

Personalo mokymai ir kvalifikacijos kėlimas

Rezultatais grindžiamų išmokų principas valdymu grindžiamų išmokų sistemas įgyvendinančiam personalui bus nežinomas. Kad sėkmingai įgyvendintų rezultatais grindžiamų išmokų sistemas, ūkininkų konsultantai, išmokų administratoriai ir mokėjimo agentūrų atstovai privalės:

- įgyti nemažai naujų įgūdžių (pavyzdžiui, gebėti paaiškinti ūkininkams biologinės įvairovės uždavinius ir jų įgyvendinimo būdus konkrečiose ūkininkavimo sistemose); ir
- susipažinti su naujomis procedūromis, įskaitant rezultatų rodiklių matavimą vietoje.

Itin svarbu, kad būtų investuojama į ūkininkų konsultantų, dirbančių tikslinėje teritorijoje, įgūdžių plėtrą ir mokymus, kad jie būtų pakankamai kompetentingi tiek ekologijos, tiek agronomijos srityse.

Kokia bus ūkininkų bendruomenės reakcija?

Svarbu pačioje pradžioje užsitikrinti, o vėliau – iki išmokų sistemos taikymo pabaigos – išsaugoti ūkininkų bendruomenės pasitikėjimą ir aktyvią paramą. Tai įmanoma tik palaikant efektyvią dvikryptę komunikaciją ir suteikiant ūkininkams atitinkamus mokymus.

Duguma ūkininkų pritarė rezultatais grindžiamų išmokų principui, nes, jį taikant, pasitelkiama jų kompetencija ir suteikiama daugiau veiksmų laisvės ūkininkaujant. Pradžioje ūkininkai gali suabejoti, ar rezultatų bus įmanoma pasiekti, bet, tinkamai parinkus rezultatų rodiklius, tokia rizika bus labai maža.

Šiuo metu esami pasitikėjimo tarp ūkininkų ir vadovaujančiųjų institucijų lygiai yra skirtingi įvairiose Europos valstybėse, todėl reikės palaukti, kol ūkininkai ir institucijos pripras prie rezultatais grindžiamų išmokų principo.

Ūkio ar kraštovaizdžio mastas?

Tam tikriems biologinės įvairovės rezultatams pasiekti prireiks veiksmų kraštovaizdžio mastu, ypač kai natūralios buveinės yra labai susiskaidžiusios, arba kai biologinės įvairovės uždavinys numato judrių ar migruojančių rūšių populiacijų išsaugojimą. Tai reiškia, kad keliems atskiriems ūkininkams gali tekti vienyti savo pastangas, arba tiesiog prireiks įsisavinimo aukštesniu lygmeniu apibrėžtoje teritorijoje.

6 Rezultatais grindžiamų išmokų sistemos projektavimas

Suinteresuotųjų šalių paramos užtikrinimas

Efektyviai pasinaudojant įvairius narius apimančios suinteresuotųjų šalių grupės teikiamomis galimybėmis, ji gali ne tik padėti projektuojant rezultatais grindžiamų išmokų sistemą, bet ir suteikti vadovaujančiai institucijai reikšmingos paramos bendraujant su ūkininkais ir už išsaugojimą atsakingomis grupėmis pradėjus taikyti išmokų sistemą.

Orientacija į aplinkosaugos ekonominį efektyvumą

Valstybės narės skatinamos labiau orientuoti veiksmus įgyvendinant agrarinės aplinkosaugos programas 2014–2020 metais.

Gera suprojektuota rezultatais grindžiamų išmokų sistema gali būti orientuota į labai aukštą ekonominį efektyvumą, kai rizika, kad lėšos bus išleistos potencialios naudos neteikiančiose vietose, yra labai žema, nes ūkininkai sudarys sutartis tik būdami tikri, kad jų žemės sklype įmanoma pasiekti numatytų rezultatų.

Santykis su valdymu grindžiamų išmokų sistemomis

Rezultatais grindžiamų išmokų sistemos ir valdymu grindžiamų išmokų sistemos tam pačiam žemės sklypui gali būti taikomos atskirai arba derinamos tarpusavyje.

Abu principai turi privalumų. Taikyti išmokų sistemas atskirai yra paprasčiau. Visgi, derinant sistemas tarpusavyje, ūkininkui suteikiama galimybė suformuoti išmokų paketą, suteikiantį atlygį už aukštesnius reikalavimus atitinkančius biologinės įvairovės rezultatus ir užsitikrinti tam tikras pajamas iš išmokų už bazinę valdymo veiklą pagal aplinkosaugos priemones.

Viename sklype taikant abiejų tipų išmokų sistemas, būtina sudaryti atskiras sutartis pagal rezultatais ir valdymu grindžiamų išmokų sistemas, siekiant užtikrinti EŽŪFKP patikros reikalavimų laikymąsi.

Bandomoji sistema ar įgyvendinimas visu mastu?

Bandomoji išmokų sistema suteikia galimybę išbandyti išmokų sistemos projekto elementus ir jos įgyvendinimą prieš pradedant įgyvendinti sistemą visu mastu. Sistemos išbandymas taip pat gali padėti įtraukti ūkininkus ir suinteresuotąsias šalis, parodant, kad sistemą įmanoma įgyvendinti, ir tokiu būdu nuraminant jų suprantamus nuogąstavimus. Patirtis parodė, kad vienerių metų bandymo užtenka sistemos veikimui ir ūkininkų reakcijai patikrinti.

Išmokų sistemos uždavinių stebėjimas ir vertinimas

Jei rezultatais grindžiamų išmokų principas bus taikomas plačiau, vadovaujančiosios institucijos ieškos tvirtų į biologinę įvairovę orientuotų rezultatais grindžiamų išmokų sistemų ekonominio efektyvumo įrodymų. Stebėjimą ir vertinimą reikėtų planuoti dar labai ankstyvame etape ir skirti vertinti ne tik rezultatų rodiklius, o ir tai, ar buvo pasiekti biologinės įvairovės uždaviniai.

7 Kaip mokėti už biologinės įvairovės rezultatus

Rezultatų patikra

Tikėtina, kad rezultatais grindžiamoms išmokoms už biologinę įvairovę 2014–2020 metais bus taikomos EŽŪFKP taisyklės, pagal kurias reikalaujama, kad rezultatais grindžiamų išmokų sistemų patikra ir kontrolė būtų orientuota į pateiktus rezultatus, t. y. **ne** į veiklas, kurias vykdė gavėjas šiems rezultatams pasiekti.

Iš privačių šaltinių finansuojamoms rezultatais grindžiamoms išmokoms gali būti taikomos kitokios taisyklės.

Rodiklių slenksčių nustatymas

Vienas pagrindinių klausimų, į kurį būtina atsakyti siekiant efektyviai suprojektuoti išmokų sistemą – kokia turėtų būti **rezultato rodiklių slenkstinė vertė**, kurią ūkininkas turi pasiekti norėdamas gauti išmoką.

Kai **augalai yra naudojami kaip natūralios buveinės kokybės vertinimo rodiklis**, o rodiklio slenkstis nustatytas per žemai, kyla rizika, kad ūkininkai, neprarasdami išmokų, gali nedėti pastangų, kad išsaugotų aukštos kokybės natūralias buveines. Šią problemą galima įveikti apibrėžiant rodiklių slenksčių pakopas, kai nuoseklios pakopos atspindi vis aukštesnę natūralios buveinės kokybę ir, atitinkamai, aukštesnį išmokos tarifą hektarui.

Kai **gyvūnai yra naudojami kaip rodikliai**, išmokų tarifas paprastai tiesiogiai siejamas su esamų gyvūnų skaičiumi, todėl slenkstinių verčių taikyti nereikia. Tai reiškia, kad išmokų suma didėja pagal tiesinę proporciją rodiklio galutinio rezultato atžvilgiu.

Išmokos skaičiavimas

Išmokų pagal EŽŪFKP finansuojamas rezultatais grindžiamų išmokų sistemas agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonių rėmuose skaičiavimas grindžiamas **tipinės ūkininkavimo veiklos, reikalingos rezultatų rodikliams pasiekti**, sąnaudomis. Išskiriamos trijų rūšių sąnaudos:

- **alternatyviosios sąnaudos**, skirtos esamai ūkininkavimo veiklai palaikyti, jei tokia veikla jau teikia biologinės įvairovės rezultatų; alternatyvaus žemės ar darbo jėgos panaudojimo alternatyviosios sąnaudos ypač svarbios, kai egzistuoja žemės ūkio veiklos nutraukimo ar intensyvinimo rizika;
- **prarastos pajamos**, vykstant ūkininkavimo veiklą, ribojančią žemės ūkio gamybą; ir
- **papildomos sąnaudos** dėl specialaus biologinės įvairovės valdymo.

Ūkininkų **sandorių sąnaudas** galima įtraukti į išmokų skaičiavimą, jei jos pagrįstos (papildomai iki 20 proc. – individualiai taikomų išmokų atveju, 30 proc. – grupėms taikomų išmokų atveju), kad būtų padengtos rezultatams pasiekti būtinos sąnaudos.

Administravimo sistemos ir duomenys

Administravimo ir duomenų sistemose **turi būti** įdiegta galimybė atskirti rezultatais grindžiamas išmokas nuo valdymu grindžiamų išmokų, kad patikros metu šių dviejų skirtingų tipų išmokoms būtų taikomi atitinkami patikros metodai.

8 Įgyvendinimas

Reikalavimai ištekliams

Nors didesnę biudžeto dalį gali tekti skirti personalo ištekliams, visas rezultatais grindžiamų išmokų sistemos biudžetas gali sudaryti mažiau nei palyginamosios valdymo grindžiamų išmokų sistemos, nes mokėjimas ūkininkams už rezultatus yra labiau orientuotas ir ekonomiškai efektyvus būdas biologinės įvairovės rezultatams pasiekti.

Biudžeto valdymas

Norint klasifikuoti išlaidas, prireiks duomenų apie ūkininkų, kurie gali pasiekti rezultatų tiek pradėjus taikyti išmokų sistemą, tiek visu jos gyvavimo laikotarpiu, dalį procentine išraiška. Šiuos duomenis galima gauti paleidus bandomąją išmokų sistemą.

Viešumas

Svarbu tai, kad pagrindinė informacija, pirmiausia pasiektų ūkininkus ir ūkininkų organizacijas, nes ūkininkams turės įtakos tai, ką kalba ir daro jų kaimynai.

Mokymai ir parama ūkininkams

Tam tikrose rezultatais grindžiamų išmokų sistemose ūkininkui pagal sutartį numatytas reikalavimas lankyti mokymus. Pagal kitas sistemas siūlomi mokymai nėra privalomi, todėl ūkininkas gali juos lankyti savo nuožiūra. Abiem atvejais mokymus gali iš dalies finansuoti EŽŪFKP.

Rengiant mokymus ir teikiant patarimus, turėtų būti vadovaujamosi ūkininko turimomis žiniomis ir orientuojamosi į:

- išmokų sistemos pagrindimą;
- biologinės įvairovės ir rezultatų rodiklių naudojimo priežasčių išaiškinimą;
- rezultatų rodiklių rūšies nustatymą konkrečiam ūkiui;
- patarimų dėl valdymo tipų, padėsiančių pasiekti numatytų rezultatų, teikimą;
- konkrečių veiksmų grafiko planavimo svarbą, siekiant optimalaus įvairaus pobūdžio poveikio biologinei įvairovei;
- gerųjų praktikų skirtingų tipų veiklos srityse išaiškinimą;
- ūkyje taikomos rodiklių matavimo metodikos išaiškinimą.

Reguliarus ūkininkų informavimas apie išmokų sistemos rezultatus kiekvienais metais – tai paprastas, bet ištis veiksmingas būdas, kuris paskatins juos tobulinti savo žinias ir įgūdžius biologinės įvairovės srityje.

9 Rezultatais grindžiamų išmokų sistemų sėkmės elementai

Šiame rekomendacijų vadove pateikiami patarimai, susiję su pagrindiniais veiksniais, turėjusiais teigiamos įtakos esamų rezultatais grindžiamų išmokų sistemų sėkmei, ir nustatomos pagrindinės nesėkmės rizikos bei jų mažinimo būdai.

10 Kur galima rasti rekomendacijų vadovą ir išsamesnės informacijos

Rekomendacijų vadovą ir išsamesnės informacijos apie rezultatais grindžiamas išmokas pateikiama [Europos Komisijos interneto svetainėje](#):

- [Rekomendacijos dėl rezultatais grindžiamų išmokų sistemų 2014–2020 metais projektavimo ir įgyvendinimo:](#)
 - Ši rekomendacijų vadovo santrauka (24 oficialiomis ES kalbomis)
 - Rekomendacijų vadovas
 - Praktinių rekomendacijų ūkininkams pavyzdžiai (papildoma medžiaga prie rekomendacijų vadovo)
 - Europoje taikomi rezultatų rodikliai (papildoma medžiaga prie rekomendacijų vadovo)
- [Vaizdo įrašai iš ūkių, pristatantys rezultatais grindžiamų išmokų sistemų įgyvendintų iki 2014 metų, pavyzdžius](#)
- [Rezultatais grindžiamų išmokų sistemų įgyvendintų Europoje iki 2014 metų, sąrašas su paieškos galimybe](#)
- [Ekspertų straipsniai apie politikos priemones, paskatinusias rezultatais grindžiamų išmokų sistemas, ir sėkmingas praktikas](#)
- [Konferencija rezultatais grindžiamų išmokų agrarinių aplinkosaugos sistemų tema, Briuselis, 2014 m. rugsėjo 23-24 d.: konferencijos dokumentai ir pristatymai; konferencijos metų dalyviai iš 25 valstybių dalijosi savo žiniomis apie agrarinės aplinkosaugos rezultatais grindžiamų išmokų sistemų pasiekimus biologinės įvairovės srityje.](#)

